مدرسه علمیه‌ای که مدیر و استاد تربیت می‌کند

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین علی محبی اشنی مدیر مدرسه علمیه فاطمی قم

یکی از شادمانی‌های استاد در هر لباس و عرصه‌ای، این است که شاگردانی خوب تربیت کند؛ شاگردانی که پا جای پای استاد بگذارند و ادامه‌دهنده راه او باشند.
استاد وقتی می‌بیند شاگردانش درس‌ها را خوب فراگرفته و حالا در مقام به تعلیم طلاب دیگر هستند نه‌تنها خستگی را از دل‌وجان استاد می‌زداید؛ بلکه او را برای باقیات‌الصالحات آخرت امیدوار می‌سازد.
مدرسه علمیه فاطمی قم، با مدیریت دو دهه‌ای استاد ارجمند حجت‌الاسلام والمسلمین علی محبی اشنی از مدارسی است که در کنار تعلیم علوم حوزه به طلاب امروز در عرصه مدیریت و تدریس از شاگردان خود بهره می‌برد و توفیقات زیادی در عرصه آموزشی، پژوهشی و تبلیغی به دست آورده که برای آشنایی هرچه بیشتر علاقه‌مندان خبرگزاری حوزه مصاحبه‌ای با وی انجام داده که تقدیم می‌گردد.

▫ بیش از دو دهه هست که مدیریت مدرسه علمیه فاطمی را عهده‌دار بودید و امروز یکی از شاگردانتان عهده‌دار این مسئولیت هست. در ابتدا معرفی‌ای از این مدرسه علمیه داشته باشید.

• مدرسه علمیه فاطمی واقع در بلوار شهید دل‌آذر، بعد از فلکه پلیس، کوچه شماره ۲۰ قرار دارد. من در این مدرسه تلاش زیادی در راستای نشر آموزه‌های دینی در میان طلاب داشتم؛ ولی آنچه باید بگویم، این است که من تنها، مانند بند تسبیحی بودم که مهره‌هایی را در کنار خود حفظ و بهره‌برداری می‌کرد.

▫ این مدرسه از چه سالی فعالیت خود را شروع کرد؟ درباره این مدرسه بیشتر بگویید.

• زمین این مدرسه توسط مرحوم فاطمی وقف و تحویل مرکز مدیریت حوزه علمیه قم گردید و ساختمان آن در سال ۱۳۷۸ به بهره‌برداری رسید. مساحت زمین مدرسه، ۴ هزار مترمربع و مساحت زیربنا، ۶ هزار مترمربع است.

از همان سال، کار گزینش طلاب انجام شد و تاکنون این مدرسه در خدمت طلاب بوده و همچنان به فعالیت خود ادامه می‌دهد. بنده نیز از سال دوم تأسیس به‌حکم آیت‌الله حسینی بوشهری، مدیر وقت حوزه‌های علمیه تا امسال در خدمت طلاب بوده‌ام.

▫ فعالیت‌های آموزشی مدرسه به چه صورت بود و امروز در چه جایگاهی قرار دارد؟

• از آن‌جهت که رکن اساسی در تعلیم و تربیت، اساتید هستند؛ لذا سعی شده در این سال‌ها، از اساتیدی باتجربه، خوش‌بیان، خوش‌فکر، پای‌بند به نظام مقدس جمهوری اسلامی و انقلابی استفاده شود. با توجه به این‌که محور کاری خود را دو بال علم و تقوا قرار داده‌ایم و تلاش شده که برنامه‌های مدرسه نیز بر اساس همین سیاست جلو برود، تلاش شده تا در انتخاب اساتید، تنها به ملاک علمی توجه نشود؛ بلکه اخلاق و تقوا نیز در انتخاب استادان مدرسه اهمیت ویژه‌ای داشته است. الحمدلله همین امر سبب شده تا اساتید مورد توجه طلاب قرار گیرند.

در طی تمام این سال‌ها، برگزاری امتحانات هفتگی در تمام مواد درسی، از برنامه‌های مدرسه بوده است که کمک بزرگی در رشد علمی طلاب داشته است.

همچنین در هرسال، قبل از شروع امتحانات نیمسال اول و دوم، با برگزاری سنجش علمی (المپیاد علمی) در مدرسه و تشویق نفرات برتر، زمینه آمادگی طلاب جهت شرکت در امتحانات پایان نیمسال فراهم می‌شده است؛ البته در سال‌های اخیر یک المپیاد عمومی نیز، از طرف مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه برگزار شد که یکی از طلبه‌های مدرسه فاطمی، رتبه اول این المپیاد را به خود اختصاص داد.

ایجاد گروه‌های علمی در مدرسه و استاد از طلاب مستعد پایه‌های بالاتر به‌عنوان سرگروه و مسئول مباحثات از جمله برنامه‌های مدرسه است.

همچنین دو استاد در مدرسه به‌صورت ثابت حضور دارند که اتاقی به ایشان اختصاص داده شده که شب‌ها به‌مدت دو تا سه ساعت جهت پاسخگویی به سؤالات علمی طلاب در مدرسه حاضر می‌شوند و مشکلات احتمالی را رفع می‌کنند.

▫ برنامه‌های تهذیبی مدرسه در کنار این فعالیت‌های گسترده آموزشی، در چه جایگاهی قرار دارد؟

• همان‌طور که در ابتدا گفته شد، تقوای اساتید در کنار توانایی‌های بالای علمی آن‌ها، اهمیت زیادی برای جذب دارد. همچنین علاوه بر مشاوران تهذیبی خوبی که در مدرسه داشته و داریم، از درس اخلاق هفتگی برخی از بزرگان نیز، برای رشد اخلاقی و تهذیبی طلاب بهره برده‌ایم. مانند آیات و حجج‌اسلام والمسلمین؛ مرحوم انصاری شیرازی، مرحوم فشارکی، سیدهاشم حسینی بوشهری، سیداحمد خاتمی، سیدمحمد سعیدی، تحریری، حسینی زابلی، نکونام، فرخ‌فال، همتیان، گنجی، فرحزاد، مؤمنی و مؤیدی، پناهنده و حسینی قمی. بنده نیز در مناسبت‌هایی جلسات اخلاق برای طلاب برگزار می‌کنم.

▫ از گذشته فعالیت‌های پژوهشی طلاب مورد توجه اساتید و مدیران مدارس بوده است؛ مدرسه علمیه فاطمی در این عرصه چه رویکردی دارد.

• تأکید بر پژوهش به عنوان یک نکته مهم، همواره در رویکرد مدرسه بوده است. به‌نظر ما آموزش بایستی پژوهش‌محور باشد؛ لذا با کمک معاونت پژوهش مدرسه، برنامه‌های پژوهشی متناسب با هر پایه و تحت نظارت اساتید مدرسه انجام می‌شود. برگزاری کارگاه‌های روش تحقیق، روش مطالعه و مباحثه، کارگاه فقه و... ، همچنین بازدید از مراکز علمی، برگزاری جشنواره داخلی مدرسه، تشکیل گروه‌های علمی با سرگروهی اساتید، چاپ مجله علمی-اطلاع‌رسانی مدرسه به‌نام «سدرة‌المنتهی»، ازجمله فعالیت‌های پژوهشی صورت‌گرفته در این مدرسه است.

همچنین جهت انجام امور پژوهشی، اتاق رایانه‌ای در مدرسه تدارک دیده شده است که با نرم‌افزارهای اسلامی و باز کردن سایت‌های خاص پژوهشی زمینه خوبی را جهت رشد علمی و پژوهشی طلاب فراهم کرده است.

▫ اشاره‌ای داشتید به حضور مستمر اساتید در مدرسه. در این‌باره بیشتر توضیح دهید.

• جهت حضور مستمر مسئولان مدرسه در میان طلاب، از ساعت ۷ تا ۲۴ (بنده و معاون آموزش از ساعت ۷ تا ۱۶ و پس از آن، مشاوران تهذیبی تا اذان مغرب و بعد از نماز، معاون تهذیب تا ساعت ۲۳و۳۰دقیقه) در مدرسه حضور دارند. به‌علاوه مدیر و معاونان آموزش، پژوهش و تهذیب به‌نوبت هفته‌ای یک‌شب تا ساعت ۲۴ در مدرسه و در میان طلاب حاضر می‌شوند تا از نزدیک با مشکلات و خواسته‌های طلاب آشنا شده و در حل آن اقدام کنند.

همچنین یکی از اساتید و طلبه‌ای از پایه ۸ که از فارغ‌التحصیلان همین مدرسه است، در مدرسه اسکان داده شده تا در میان طلاب حضور مستمر داشته باشند.

▫ امور فوق‌برنامه مدرسه به چه صورت است؟

• به‌مدت ۱۹ سال است که اردوی تابستانی مدرسه جهت دروس ارتقایی برای طلاب برگزار می‌شود که ۱۵ سال آن را در مشهد برگزار کردیم و چهار سال اخیر، اردوی ارتقایی به‌همراه اردوی متمرکز مکالمه عربی، در همین مدرسه برگزار شده است و به‌لطف خداوند اکثر طلاب در این زمینه موفق بوده‌اند. به این صورت که طلاب دوره مقدماتی مکالمه عربی را با موفقیت به پایان رسانده‌اند و برای مراحل بعدی آموزش مکالمه، آمادگی لازم را دارند. با هماهنگی‌ای که با مرکز زبان حوزه انجام شده است، این طلاب آموزش زبان عربی را تا مرحله نهایی ادامه خواهند داد تا در آینده از اساتید مکالمه عربی حوزه شوند.

تشکیل شورای علمی-اخلاقی متشکل از مدیر و معاونان مدرسه و بررسی شرایط علمی اخلاقی طلاب، جهت شناسایی نقاط قوت و ضعف و اتخاذ تصمیم مقتضی که هر دو هفته یک‌بار برگزار می‌شود و تشکیل طرح استاد پایه برای تمام پایه‌های درسی، جهت بررسی امور آموزشی و تهذیبی بدین‌صورت که هر استاد متصدی و پیگیر مسائل مربوط به آن پایه می‌باشد و ارائه گزارش به مدیریت مدرسه، جهت اتخاذ تصمیم مقتضی از دیگر برنامه‌هایی است که در نظر گرفته شده است.

جهت آماده‌سازی طلاب برای تبلیغ نیز، توسط این معاونت هرساله برای پایه پنج و شش یک دوره کلاس فن خطابه برگزار می‌شود. در ایام محرم و صفر، تعدادی از طلاب پایه ششم و فارغ‌التحصیلان مدرسه به‌صورت هماهنگ برای تبلیغ به مناطق محروم می‌روند.

ایجاد فضای ورزشی در حیاط مدرسه؛ اعم از زمین فوتبال، والیبال، بسکتبال و در سالن ورزشی استفاده از امکانات میز پینگ‌پنگ، فوتبال‌دستی و بدن‌سازی و... برای سلامتی جسم طلاب، در کنار دیگر فعالیت‌ها مهیا گردیده است.

▫ گفتید که از دانش‌آموختگان مدرسه استفاده می‌کنید؛ این به چه صورت انجام می‌شود و تلاشی که در راستای تربیت طلاب برای تدریس دارید، چگونه است؟

• استفاده از طلاب مستعد مدرسه و به‌کارگیری آن‌ها در فعالیت‌های علمی مدرسه، از رویکردهای نخستین مدرسه است؛ به این صورت که پس از شناسایی، آن‌ها به‌عنوان استادیار و سپس به‌عنوان استاد در خود مدرسه به‌کار گرفته می‌شود. در این سال‌ها تعداد ۱۴ نفر از اساتید مدرسه و هم‌اکنون ۱۰ نفر از میان شاگردان مدرسه انتخاب شده‌اند و به‌طورکلی ۱۸۰ نفر از طلاب مدرسه فاطمی در سطح ۱ و ۲ در مدارس مختلف قم مشغول تدریس دروس در هر دو سطح هستند و برخی از طلاب مدرسه نیز، در استان‌های مختلف به تدریس اشتغال دارند و تعداد ۱۵ نفر از دانش‌آموختگان این مدرسه، در جایگاه مدیر مدارس علمیه فعالیت دارند. علاوه بر آن، تعداد زیادی از طلاب مدرسه نیز، امروز منبرهای تبلیغی دارند.

▫ فعالیت‌های فرهنگی و سیاسی مدرسه فاطمی در چه جایگاهی قرار دارد؟

• بسیج مدرسه علمیه فاطمی، به‌عنوان بسیج فعال در بین مدارس علمیه استان شناخته می‌شود که اعضای آن، از طلاب ممتاز مدرسه هستند و از زمان حضور بنده تاکنون، باقوت به فعالیت‌های خود ادامه می‌دهند و تیپ امام صادق علیه‌السلام شاهد بر این مدعاست. بسیج مدرسه از ابتدا تاکنون در تمام تجمعات انقلابی در مدرسه فیضیه و... شرکت فعال داشته است.

جهت آگاهی طلاب نسبت به اخبار روز، اتاقی به‌عنوان اتاق مطبوعات فراهم شده است؛ همچنین اتاق دیگری برای استفاده از اخبار صداوسیما آماده شده که به‌مدت نیم‌ساعت تا یک ساعت برای استفاده طلاب باز می‌شود.

▫ در عرصه ترویج فرهنگ جهاد و مقاومت در میان طلاب برنامه‌ای دارید؟

• از افتخارات این مدرسه آن است که اولین شهید مدافع حرم، شهید محمدمهدی مالامیری و دو شهید بزرگوار دیگر شهید محمدامین کریمیان و بیاضی‌زاده از طلاب مؤدب و موفق شش‌ساله این مدرسه بوده‌اند و به‌همین مناسبت، یادواره باشکوهی در مهرماه ۱۳۹۵ با همراهی و همیاری بنیاد شهید استان قم و تیپ ۸۳ امام صادق علیه‌السلام در این مدرسه برگزار شد.

در راستای تقویت روحیه جهاد و شهادت در میان طلاب، برگزاری یادواره شهدای انقلاب و دفاع مقدس در هر سال و با همکاری مسئولان بنیاد شهید قم، از برنامه‌های بسیج مدرسه است. همچنین به‌یاد سنگرهای دفاع مقدس، یکی از اتاق‌های مدرسه به‌نام «سنگر شهدا» به‌صورت سنگر آماده شده است که فیلم‌های دفاع مقدس در آن به نمایش گذاشته می‌شود.

اتاق دیگری به‌نام «بیت‌الشهدا» آماده شده است که در طول سال، سیاه‌پوش بوده و برای مجالس عزاداری مهیاست و بعضاً طلاب نماز شب را در آن اقامه می‌کنند.

فعالیت دیگر مدرسه شامل تشکیل اجلاسیه‌های یادواره شهدا در چند سال و تبلیغ در سطح شهر قم، با دعوت از شخصیت‌های سیاسی و مذهبی می‌باشد.

▫ اگر نکته‌ای در پایان دارید، بفرمایید.

• آیت‌الله اعرافی در سال ۹۹ گفت که دفتر مقام معظم رهبری از ما خواسته‌اند تا شما در استفتائات دفتر ایشان حضور داشته باشید. در پاسخ گفتم که افتخار می‌کنم که خدمت‌گزار دفتر آقا باشم و بعد از آن برای مدرسه حجت‌الاسلام شیرازی را به عنوان مدیر انتخاب کردند که از شاگردان شاگردان موفق بنده در این مدرسه بود. بنده حسب تکلیفی که دارم، هر موقع کمکی از من بر بیاید، هیچ‌گاه دریغ نخواهم کرد.

لازم می‌دانم در اینجا از حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمحمدحسن رکنی، معاون آموزش و همه معاونان و همکاران و کارمندان گرامی و طلاب عزیزی که در امور مدرسه کمک کردند، صمیمانه تشکر کنم.

همچنین از آیت‌الله اعرافی، مدیر حوزه‌های علمیه و همکاران ایشان، بابت حمایت‌هایی که داشتند، تشکر و قدردانی می‌کنم.

حمایت‌های مرکز خدمات حوزه‌های علمیه از طلاب بر اساس اصل هدفمندی

معاون معیشت و خانواده مرکز خدمات حوزه‌های علمیه به طرح هدفمندی خدمات این مرکز اشاره کرد و گفت: در این طرح تلاش شده است، ارائه خدمات متناسب با میزان نقش‌آفرینی طلاب و روحانیون در مسیر تحقق رسالت‌های حوزوی و نیاز آنان باشد.

حجت‌الاسلام والمسلمین علائیان در گفت‌وگو با خبرگزاری حوزه، با اشاره به فعالیت‌های حمایتی مرکز خدمات حوزه‌های علمیه از طلاب و اساتید و خانواده‌های حوزویان، به برنامه‌های خانواده‌محور این مرکز پرداخت و گفت: تجلیل از همسر و فرزندان ممتاز تحصیلی طلاب و روحانیون، برگزاری کارگاه‌های مشاوره قبل و بعد از ازدواج، همایش پیوندهای آسمانی ویژه زوج‌های جوان طلبه و برگزاری اردوهای خانوادگی و مسابقات قرآنی و ورزشی ویژه خانواده‌ها، بخشی از فعالیت‌های فرهنگی مرکز خدمات حوزه‌های علمیه ویژه خانواده‌هاست.

معاون معیشت و خانواده مرکز خدمات حوزه‌های علمیه بیان کرد: از مهم‌ترین حیطه‌های کاری مرکز، عرصه معیشت و توانمندسازی است که به استناد اساسنامه خود، مسئولیت تأمین بخشی از خدمات رفاهی مورد نیاز طلاب و روحانیون حوزه‌های علمیه و خانواده آنان، جهت ایجاد آرامش فکری و تقویت توان تحصیلی آنها را بر عهده دارد و به‌استناد بیانیه مأموریت خود، در تلاش برای تأمین نیازهای اساسی زیستی روحانیون و خانواده‌های آنان است.

وی با اشاره به محورهای فعالیت مرکز خدمات حوزه‌های علمیه در زمینه معیشت و توانمندسازی خانواده‌های طلاب، گفت: آموزش خانواده‌های طلاب با مقوله مدیریت اقتصاد خانواده، ایجاد و توسعه مهارت‌های مشاغل خانگی و رفع نیازهای اقتصادی اجتماعی خانواده توسط خودشان، فراهم‌سازی بسترهای اشتغال و کارآفرینی خانواده طلاب در عرصه‌های اقتصادی و تولید و ارائه تسهیلات به‌منظور توسعه فضای کسب‌وکار مشاغل خانگی، از جمله این محورها هستند.

معاون معیشت و خانواده مرکز خدمات حوزه‌های علمیه به طرح هدفمندی خدمات این مرکز اشاره کرد و افزود: در این طرح تلاش شده است، ارائه خدمات، متناسب با میزان نقش‌آفرینی طلاب و روحانیون در مسیر تحقق رسالت‌های حوزوی و نیاز ایشان باشد و مرکز خدمات این طرح را سرلوحه برنامه‌های خود قرار داده است.

وی گفت: مرکز خدمات حوزه‌های علمیه، با ارتقای مستمر رویکرد خود، به‌تدریج به سمت «رویکرد رسالت‌محور» در حرکت بوده و بر پشتیبانی و مانع‌زدایی از تحقق رسالت‌های حوزه و روحانیت، متمرکز شده است تا خدمات خود به جامعه هدف را، طبق میزان تلاش افراد در زمینه تحقق رسالت‌های روحانیت و اقامه دین مبین اسلام ارائه نمایند.

حجت‌الاسلام والمسلمین علائیان تصریح کرد: مرکز خدمات برای دستیابی به چشم‌انداز خود با رویکرد هدفمندسازی خدمات، می‌کوشد تا نیازهای اساسی طلاب جامعه هدف را به‌گونه‌ای برآورده سازد که زمینه‌ساز مانع‌زدایی به‌منظور تحقق مأموریت‌های حوزه و حوزویان گردد.

وی ابراز داشت: هدفمندی به‌معنای جهت دادن به حمایت‌هاست و تلاشی است، در جهت کسب اطمینان از اینکه مؤثرترین افراد در انجام رسالت حوزوی خود، طبق یک اولویت‌بندی و نگاه اثربخشی با در نظر گرفتن مؤلفه‌ها در اولویت دریافت خدمات و مساعدت‌ها قرار گیرد.

معاون معیشت و خانواده مرکز خدمات حوزه‌های علمیه گفت: طبیعتاً تحقق مسئله مهم هدفمندی در مرکز، نیاز به برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری داشته که به این هدف‌گذاری کمک می‌کند تا با برداشتن قدم‌هایی و دنبال کردن یک برنامه مشخص به موفقیت برسیم. الحمدلله امروز این تغییر رویکرد در اسناد بالادستی مرکز؛ از قبیل بیانیه مأموریت، چشم‌انداز سیاست‌های سند راهبردی، برنامه‌ریزی و فرایندنگاری‌ها و حتی در اجرا قابل مشاهده است که بر اساس همین رویکرد هدفمندی، عموم طلاب و روحانیون مشمول، حداقل خدمات ضروری (نظیر پایه و بیمه مازاد درمان) خواهند بود؛ اما برخورداری بیشتر از خدمات، شامل کسانی خواهد شد که نقش‌آفرینی و کارآمدی ایشان در پیگیری نیازهای جامعه و نظام اسلامی احراز گردیده و در ایفای شئون حوزوی نقش مؤثری داشته باشند.

وی در پایان با اشاره به تنظیم سند راهبری امور خانواده طلاب، اظهار کرد: امیدواریم نقشی که در حمایت از خانواده طلاب داریم، به ما در پیشگیری از آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی در جامعه کمک کند و خانواده طلاب را در اجرای این طرح‌ها یاری‌رسان باشد.